

XVI TOOMPÄEVAD "TUHAST TÕUSNUD!" – 10.–16. NOVEMBRINI

Toompea ajaloo on süsimust aeg, kui 1684. aastal põles terve Toompea maha. Tuleroaks läks kõik ja nende seas ka toomkirik. Kuumus oli nõnda suur, et keskaegsest raiddekoorigest enamus hävis ja kellad sulasid üles. Sellest tuhandest ja söestunud olukorrast hakati taastama esmalt just Toomkiriku kelli, korjates kellade sulanud metalli ja lisades uut pronksi, valati 1685. aastal "Maarja" ja "Lunastaja" suured kellad, kuulutamaks elu jõudu ja Looja vägevust üles ehitada ka pärast sellist õnnetust. Tänavu täitubki 330 aastat Toomkiriku taaspühitsemisest. Kogu Toompea ärkab seejärel tasapisi elule ja omaaegse Tallinna suurima puunikerdamise meistri Christian Ackermanni käe all valmivad toomkirikus Eesti barokiajastu pärlid: kantsel ja altar.

"Tuhast tõusnud!" on tänavuse XVI Toompäevade pealkiri kõneldes meie ajast ning tõsilugudest just **Toomkonverentsil** 16. novembril alates kella 13.00 Toomkirikus ja keskmis on tänased suured juubilarid – altar ja kantsel. 15. novembri õhtul on **Sõna ja Muusika õhtu**, kaasa teenib Katedraali ansambel, on hingedekuu ja see on ka selle korra teema. Toompäevadel on üle antud Toomkoguduse **Maarja Medal** ja **kultuuripreemia**. Toomkoguduse nõukogu otsustas, et 2016. aasta laureaadiks on peapiiskop emeeritus Andres Pöder. Maarja medali ja kultuuripreemia annab üle koguduse juhatuse esimees Indrek Treufeldt 13. novembri missa lõppedes

Meie organist Kadri Ploompuul täitub 30 aastat koos oreli ja viiuliga muusika tegemisest koos viiuldaja Meelis Vahariga. Pühapäeva õhtune kontsert kingibki võimaluse neid taas kuulata. Kohtumiseni!

Koguduse õpetaja Arho Tuhkru

Kristus Kõigevõitja Toomkiriku altarilt

Foto: Arho Tuhkru

N 10.11

kell 16:00

MARDIPÄEVA TÄNUÜRITUS

Muusikaline osa Meelis Vahari kvartetilt

L 12.11

kell 12:00

ORELIPOOLTUND

Kersti Petermann

P 13.11

kell 11:00

TOOMPÄEVADE MISSA

XVII Maarja medali ja kultuuripreemia 2016 üleandmine. Kaasa teenib koguduse koor **Laudate Dominum Veljo Reieri** juhatusel. **JUUBELIKONTSERT "Kolmkümmend aastat oreli ja viiuliga"**. Kadri Ploompuu (orel), Meelis Vahar (viul), kaastegevad Ludmilla Kõrts (sopran) ja Konstantin Martõnov (tšello).

kell 16:00

T 15.11

kell 18:00

SÕNA JA MUUSIKA ÕHTU HINGEDEAEG

käärkambris

Kaasa teenib Katedraali ansambel

K 16.11

kell 13:00

TOOMKONVERENTS Toomkirikus

1. 6. juuni 1684 –

kunstiajaloolane Juhan Kilumets

2. Christian Ackermann – Tallinna Pheidias, ülbe ja andekas – **kunstiajaloolane dr Tiina-Mall Kreem**

3. Eduard von Gebhardt "Kristus ristil" kui ümberkujundatud Tallinna toomkiriku altari keskpunkt – **kunstiajaloolane Tiina Abel**

4. Toomkiriku uurimis- ja konserveerimistööd 2016:

- Kooriruumi ajalooline kipsdekoor
- Voldamarus Sorseveri hauaplaat
- Orelirõdu alune kolmas maaliväli
- Kuningakabel

Töid tutvustavad **Hilkka Hiip, Isabel Aaso, Johanna Lamp, Tiina Sakermäe, Taavi Tiidor, Juhan Kilumets.**

kell 17:00

VESPER EHK ÕHTUPALVUS

Toompäevade lõpetamine

Orelipooltund laupäeva keskpäeval – kellele ja milleks?

25 aastat orelipooltunde Tallinna Toomkirikus

Hea koguduse liige või sõber! Kui sa oled käinud meie kirikus jumalateenistusel, siis oled sa päris teenistuse lõpus, järgmise nädala kirikuteadete ütlemise koha peal kindlapeale kuulnud: laupäeval kell 12, nagu ikka, orelipooltund. Esineb...

Ja nii on see olnud juba 25 aastat järjest.

Kas oled juhtunud ka kohal olema?

Toomkiriku organistina ja muusikatöö juhina mõtisklen vahel selle üle, kas meil on nagu paralleelmaailmad siin toomkirikus – laupäeviti orelipooltunnid ühtede küllastajatega, pühapäeviti missad teiste osalejatega? Kattumist inimeste osas peaaegu ei ole. Neile mõnele koguduse liikmele, kes on orelipooltundi kuulama tulnud, tahaks hea meelega medali anda!

Kellele siis orelipooltunnid mõeldud on või millisele sihtgrupile on nad aja jooksul omaseks saanud? Mõeldud on nad ideaalis muidugi kõigile – niihästi koguduseliikmetele, tallinlastele kui Tallinna külalistele. Tegelikult moodustavad kuulasakonna enamuses siiski välisuristid, kellest omakorda on suur osa Venemaalt. Siiski on alati – vähem või rohkem – kuulajaid ka kohalike hulgast, jällegi rohkem venekeelseid.

Viktoriiniküsimus: mitu orelipooltundi on Toomkirikus toimu-

nud? Vastus: 25x52 ja natuke veel peale. Ehk siis selle aasta juunikuuks sai neid 1300, nüüdseks juba rohkem. Ära on neid veerandsajandi jooksul jäänud...täpselt üks. Nimelt ei läinud tol korral orelimootori reostaat, mis oli siis veidi kehvast seisukorras, käima. Ülejäänud 1299 on ilusti korda läinud.

Seekord ei kirjuta ma nimeliselt kõigist nendest organistidest, kes on andnud oma hinnalise panuse selle traditsiooni järjepidevuse hoidmisesse – neid on lihtsalt nii palju! Toon välja vaid kaks, kes on meie hulgast juba aastaid tagasi lahkunud – **Hugo Lepnurme** ja **Rolf Uusvälja**, nende mõlema mäng jättis alati väga sügava mulje.

Tulles tagasi pealkirjas oleva küsimuse teise poole juurde – milleks orelipooltunnid? Vastuseid on mitu. Muusika kirikus võib olla kui omamoodi jumalateenistus, eriti neile inimestele, kes muidu kirikus ei käi. Erakordselt kauni kõlaga orelil – nagu on meie kirikus – tuleb lasta kõlada. Ja viimaks on väga oluline, et organistid, põhiliselt meie omad Eesti muusikud, aga ka mujalt, saaksid võimaluse mängida ja anda kontserti väga heal pillil.

Sellega saigi nimetatud need kolm osapoolt, kellela keskpäeva orelimuusika kontserte ei sünniks: orel, organistid ja kuulajas-kond.

Toomkiriku heal tasemel orelipooltunnid on kui üheks meie viisikaardiks.

Organist Kadri Ploompuu

Kolmkümmend aastat viuli ja oreliga

Meelis Vahari ja Kadri Ploompuu koostöö sai alguse 1986. aastal Toomkirikus

Üks mälupeilt 1986. aasta septembrikuust. Ootan Toomkirikus orelirõdu trepi juures, et ülesse orelit juurde minna. Mulle oli antud luba, et võin kiriku orelil aeg-ajalt harjutamas käia. Ülevõtt tulevad alla viulidaja **Meelis Vahar** ja laulja **Helmi Uke**. Jutuajamise käigus selgub, et neil oleks vaja organisti, kes nendega koostööd teeks. Mõlemad on kiriku muusikatöös entusiastlikult ja pühendunult kaasalõõjad.

Nii algaski meie koostöö. Aastad, mil saime muusikat teha kolmekesi, koos Helmiga, olid sõnas otseses mõttes vaimustavad. Helmi Uke oli väga mõjuva aldhäälega laulja, kes oli eriti hinnatud vaimuliku sisuga suurvormide solistina. Sügavalt uskliku inimesena olid tema lauldud Bachi aariad nagu „Erbarme dich, mein Gott“ Matteuse passionist, unustamatud. Saime kolmekesi osaleda mitmetel toomkiriku kontsert-jumalateenistustel koos orkestri ja kooriga, mida juhatas tookordne toomkoguduse organist-koorijuht **Jaanus Romandi**.

Veidi hiljem liitus meie muusikaseltskonnaga tunnustatud sopran, Eesti Raadio Segakoori solist **Kaie Konrad**. Samas kooris oli solistina laulnud ka Helmi ja üks selle tutvuse kaudu Kaie ka Toomkiriku muusikaellu jõudis. Pärast Helmi eemalejäämist, seoses halvneva tervisega, musitseerisime palju aastaid kolmekesi koos Kaiega nii Toomkirikus kui muudes Eestimaa kirikutes ning ka välismaal. Kaie erakordselt kaunis hääli ja professionaalsus tegid temast oodatud esineja nii kontserdisaalis kui kirikus. Väga meelde jäävad olid neli ühist kontserdireisi Taani aastatel 1994–2002, kus meie vastuvõtjaks oli Kopenhaageni

Pärast kontserti Bistrupi kirikus. Esireas vasakult: Maja Lyhne, Kaie Konrad, tagareas: Kadri Ploompuu, Meelis Vahar

Foto: Kadri Ploompuu erakogu

lähedal asuva väikese Bistrupi linnakese organist **Maja Lyhne**. Hilisematel aastatel oleme koostööd teinud paljude muusikutega, toon siin välja tšellist **Margarita Anstali** ja sopran **Ludmilla Kõrtsi**.

Meelis on toomkoguduse elus omanud mitmesuguseid rolle: viulisolisti, orkestri kontsertmeistri, orelihoidaja, keelpillikvarteti juhendaja. Ka pärast toomkogudusest lahkumist on säilinud pidev kontakt temaga ja ta on Toomkirikusse alati oodatud külaline – nii muusikuna kui väga läheda, oma naljadega kõigil tuju tõstva inimesena.

Organist Kadri Ploompuu

MEIE SEENIORID ON MEIE KULLAFOND

Toomkiriku aktiivsete seenioride nimekirjas on sel hooajal veel 22 seeniori. Kunagi Anne-Mai Salumäe poolt ellu kutsutud ja Egle Viilma jätkatud seenioride üritusi juhivad Leili Küttner. Meie seeniorid on meie kullafond. Nendega kohtumisi ootame ja valmistame südamega ette. Kokkusaamisi juhatab Jumalaskõnaga sisse õpetaja Arho Tuhkru ja muusikaliselt kujundab juba aastaid organist Kadri Ploompuu.

Iga hooaeg lõpeb suvise väljasõiduga. Tänavu külastasime Tartu linna ja põhjalikumalt tutvusime Pauluse kirikuga. Meie ees avanenud suursugune katedraal täitis piiskop Joel Luhametsa juhitud ringkäigul sügava sisuga.

Septembris, uuel hooajal, palusime üllastuskülastusteks Toomkogudusega isiklikult seotud Airike Taniloo-Bogatkini ja Georg Bogatkini. Kunstnike suurepärase vestlusoskus ning teave nende loomingust ja kunstist haaras kuulajaid väga kaasa.

Oktoobris oli ootusärevus suur, kas õpetaja Tuhkru jõuab koosolekuks oma Kanada reisilt tagasi. Ootused said kuhjaga tasutud. Kokkusaamisel viibisid õpetajad Arho Tuhkru, õpetaja Meelis Rosma ja üllastuskülastaja Virkerraadio kirikusaadete toimetaja Meelis Süld.

Foto: Ingrid Mäsak

Jälle kord oli põhjust rõõmu tunda, et kokkusaamine oli sisukas ja emotsionaalse positiivse laenguga.

Tuleb muidugi tunnustada, et aastad on seenioride ridu hõrenandanud. Kohale tullakse ikka lootuses, et ees olevad päevad, kuud ja aastad pakuvad rõõmu, rahulolu ja tänumeelt.

Leili Küttner

TOOMKOGUDUSES ON EES 11.–18. DETSEMBRIL NÕUKOGU VALIMISED

Koguduse nõukogude valimistest meie kirikus on möödumas neli aastat. Praeguse nõukogu koosseisu volitused saavad läbi ja töömahukad ning olulised 4 aastat on mööda saamas. Suur tänu praegusele koosseisule nende tugeva panuse eest! Kirikukogu otsuse kohaselt toimuvad koguduste nõukogude, juhatuste, revisjonikomisjonide ja sinodisaadikute valimised.

Millal on valimised meie koguduses?

Toomkoguduse nõukogu otsustas valimised korraldada kaheksa päeva jooksul 11.–18. detsembrini 2016.

Kandidaate saavad üles seada toomkoguduse nõukogu ning juhatuse liikmed, samuti 5 ja enam täisõiguslikku koguduse liiget üheskoos. Kandidaate saab üles seada kuni 26. novembrini.

Valida saab toomkoguduse täisõiguslik liige, kes on osa saanud armulauast ja liikmeannetusega toetanud kogudust 2015. või 2016. aastal! Armulaua sakramendist võib olla osa saanud ka mõnes teises EELK koguduses.

Valimised algavad täiskogu koosolekuga 11. detsembril pärast jumalateenistust. Järgneva nädala jooksul saab hääletada koguduse kantseleis, vajaduse korral kodus. Valimised lõppevad pärast jumalateenistust 18. detsembril 2016 täiskogu koosolekul. Valimine on salajane.

Mis on nõukogu ülesanded?

Nõukogu on toeks vaimulikele koguduse usulisel ja kõlbelisel ülesehitamisel ja koguduse tegevuse edendamisel, valib juhatuse liikmed, sinodisaadikud ja nende asendusliikmed ning kutsub nad vajadusel tagasi, valvab koguduse majandustegevuse ja raamatupidamise korraldamise üle, nimetab vajadusel audiitori, kinnitab majandusaasta aruande ja võtab vastu eelarve. Nõukogu võib kehtestada koguduseliikmete maksud ja nende

tasumise tähtajad.

Keda võib valida?

Nõukogu liikmeid valitakse kokku 20 ja liikme kandidaadiks võib üles seada vähemalt 18-aastase täiskogu liikme, kel on valimisõigus.

Kes esitavad kandidaate?

Esitada võivad nõukogu, juhatuse, koguduse õpetaja või 5 ja enam täiskogu liiget üheskoos.

Kuidas saavad koguduse liikmed kandidaati üles seada?

Kandidaat seatakse üles kirjaga, mille vormi saab koguduse kantseleist. Täiskogu liige saab alla kirjutada kuni kolmele ülesseadmise kirjale. Kandidaat enda ülesseadmise kirjale ei või alla kirjutada.

Kui kaua saab kandidaate üles seada?

Kuni kaks nädalat enne valimisi, so 26. novembrini 2016. Kuid koguduse juhatuse peab registreerima ülesseatud kandidaadid ja korraldama nende tutvustamise. Kandidaate saab tutvustada alates 2 nädalat enne valimisi.

Kas on vaja kandidaadi nõusolekut?

Jah. Ülesseadmise kirjale esitatakse nõusolekukiri, mille vormi saab koguduse kantseleist.

Koguduse juhatuse palub kõigil koguduse liikmetel, vaadata et oleks osa saanud armulauast ja tehtud nimeline liikmeannetus. Nii saate kasutada oma eesõigust valida ja kandideerida toomkoguduse nõukogu uue koosseisu valimistel.

Rõõmustage Issandas, te õiged, ja tänage tema püha nime! Ps 97:12

Augustikuu kolmandal nädalavahetusel toimus "Talus" Toomkoguduse suvelaager. Eriliseks tegi selle sel aastal see, et meiega koos osalesid laagris sõbrad Helsingi Toomkogudusest.

Sellest tulenevalt sai meie laager nimeks "Sõprus". Sõprus inimeste vahel ja mis veel olulisem, sõprus Jumalaga. Laagrist võttis osa 31 inimest, Soome kogudusest saabus 9 osalejat. Lapsi oli kokku 13.

Täiskasvanute piiblitunnid kõnelesid Martast ja Maarjast, Jeesuse sõpradest ning Iobist, kelle usku Jumalasse ei kõigutanud miski. Lapsed said samuti kuulda Jumala sõna, kuid olulisel kohal olid ka ühised lõbusad mängud ja meisterdamised. Eesti-Soome segavõistkonnad said end proovile panna vahvas Kuldvillaku mälumängus, kus huvitavaid küsimusi oli nii Soome kui Eesti kohta. Erinevaid tegevusi aitasid läbi viia ka Soome sõbrad. Siinkohal suur tänu meie tõlkidele Annile ja Minnale.

Kuna meie laagripäevade sisse jäi taasiseseisvumispäev, siis heiskasime laupäeva hommikul mõlema riigi lipud, meenutasime aastatetaguseid ärevaid sündmusi, mis tänu Jumalale õnnelikult lõppesid ja laulsime hümni nii eesti kui soome keeles.

Pühapäeval palvusel kuulasime-vaatasime kuidas halastaja Samaarlase lugu meie ees pörandapildina lahti rullus ning kutsumus meidki üles olema head ja halastavad nagu see mees.

Pühapäev oli ka laagri viimane päev. Langetasime lipud ja annetasime need laagrikeskusele "Talu". Lehvitasime uutele sõpradele hüvastijätuks. Olime väsinud, aga õnnelikud. Tänu Taevaisale, kes kinkis suurepäraseid ilmad ja lasi laagril edukalt korda minna.

Suvine laager on aga vaid osa koguduse laste- ja peretööst.

Foto: Ingrid Mäsak

Toomkiriku pühapäevakool ja noorterhing on juba täies hoos ja ootavad oma seltsi uusi osalejaid vanuses 4–16 aastat. Tunnid toimuvad kaks korda kuus Toomkirikus kell 12.30–14.00. Tule vaata järele!

Pühapäevakooli õpetaja Merje Schultz

TERVITUSED TALLINNA TOOMKOOLIST

Uus kooliaasta on hoogsalt alanud. Kui 2011. aastal alustasime 27 õpilasega, siis nüüd, kui koolis on avatud juba 6. klass, mahub meie kooliperre 162 õpilast ja peaaegu 30 töötajat.

Nii nagu sügis, on ka kooliaasta algus olnud väga kirev. Siia on mahtunud palju lõbusaid ja südamlikke hetki, aga ka tõised ja pingelisi päevi. Olgu siinkohal jagatud vaid mõned nendest.

Selle õppeaasta suurimaks väljakutseks on saada Tallinna Toomkooli III kooliastmele (7.–9. klass) koolitusluba. Selleks tuleb meil esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile uus õppekava, kooli arengukava ja kõik muud vajalikud dokumendid. Sama teemaga seoses külastas meid sügisel ka riiklik järelevalve. Pingelise nädala jooksul tutvuti dokumentatsiooniga, külastati tunde, vesteldi õpetajate, õpilaste, juhtkonna, lastevanemate ja koolipidaja esindajatega. Rahu südames, võime tõdeda, et meie koolil läheb väga hästi ja uue kooliastme koolitusloa saamiseks tuleb vaid mõned takistused ületada. Üheks selliseks on kahtlemata ruuminappus, mis on meie kooli suurim murekoht olnud juba kooli algusest peale. Jumala abiga ja kaasinimeste toega saame ka selle teema kindlasti lahendatud.

Meeldejäävimate sündmuste hulka kuulub kindlasti kristlike koolide ühine palverännak ussimaarjapäeval, kui tä-

histasime ka Toomkooli sünnipäeva. Ühisel rännakul said nii õpilased kui õpetajad seada oma tänapalved Taevaisa poole ning paluda õnnistust alanud õppeaastale. Tallinnas tegutsevate kristlike koolide õpilaste arv ületab juba pooltuhandat ja näha on, et huvi on kasvav. Seda kinnitab ka sügisel alustanud kooli juures tegutsev eelkooli rühm.

Kui luterlik kirik üle ilma tähistab reformatsiooni 500. aastapäeva, siis ka meie kooli õpetajatel oli suurepärase võimalus end harida sel teemal ning oktoobri lõpus külastasime kooli delegatsiooniga Saksamaad, Lutheri kui Bachiga seotud paiku. Lisaks külastasime ka Schmalgaldeni linnakeses asuvat kooli, kellel on lootus tulevikus sõpruskooli suhteid edendada.

Jõuluperioodi ettepiiludes, soovin kõiki koguduse liikmeid ja Toomkooli sõpru kutsuda 18. detsembril Toomkirikusse jumalateenistusele, kus kaasa teenib ka Toomkooli koor. 20. detsembril toimub Tallinna Toomkooli jõuluteenistus, kus kooliõpilased lavastavad traditsiooniliselt jõuluevangeeliumi. Tulge ja saage osa meie kooli tegemistest!

Tallinna Toomkooli direktor Egle Viilma